

(Avizare repetată)

SINTEZA OBIECȚIILOR ȘI PROPUNERILOR
la proiectul Legii cu privire la Curtea Supremă de Justiție

Conținutul articolelor/ punctelor din proiectul prezentat spre avizare și coordonare	Particip antul la avizare, consulta re publică	Nr.	Conținutul obiecției/ propunerii/recomandării	Argumentarea autorului proiectului
I. Obiecții și propuneri de ordin general				
	Curtea Supre mă de Justiție (în continu are - CSJ)	182.	<i>Preliminar</i> În urma analizei notei informative la proiectul nr. 609/MJ/2022 în special a condițiilor care au impus elaborarea proiectului, Curtea constată că argumentele autorului invocate în susținerea necesității așa-numitei „reformă a Curții Supreme de Justiție”, nu sunt convingătoare. În acest sens, Curtea se referă la: „Influențe din interiorul cât și exteriorul sistemului; Soluții greu de înțeles; Unii judecători suspectați de procurori în comiterea infracțiunilor. Aluziile cu privire la „viciile” numirii judecătorilor Curții Supreme de Justiție afectează negativ imaginea judecătorilor Curții.” Asemenea afirmații sfidează autoritatea judecătorilor, inclusiv a celor numiți de către actuala guvernare. În ceea ce privește „încrederea publică” în justiție, Curtea cu regret constată că acesta este argumentul primar utilizat de către politic în justificarea tuturor acțiunilor care vizează puterea judecătorească. Se omite să se facă referire la alte sondaje realizate în domeniul justiției, care denotă o realitate diferită decât cea constatată enorm de negativă. În acest sens, au fost realizate două sondaje la nivelul instanțelor de fond: Judecătoria Ungheni¹ și Judecătoria Bălți². Potrivit	Așa-numitele „vicii” ale procesului de numire a judecătorilor sunt reflectate în hotărârile CSM și ale Colegiilor acestuia. Sondajele invocate în aviz reflectă încrederea față de anumite judecătorii de fond, și nu față de sistemul judecătoresc în general, sau față de CSJ în particular. Opina publică formată deja constituie doar un argument în favoarea celor prezentate în nota informativă a proiectului. Precizăm că la elaborarea inițiativei legislative s-a ținut cont de rezultatele următoarele sondaje: • Conform indicelui de percepere a corupției pentru anul

		primului sondaj, jumătate din respondenți (52%) <u>au declarat că au nivel ridicat de încredere în sistemul judecătoresc.</u> Unul din cinci respondenți au declarat că au puțină încredere în sistemul judecătoresc (pag. 11). Conform celui alt sondaj, <u>59% din respondenții de la Judecătoria Bălți au declarat că au nivel ridicat de încredere în sistemul judecătoresc. Ponderea justițiabililor care au foarte multă încredere în sistemul judecătoresc este un pic mai mare în rândul respondenților de la sediul Sângerei (68%)</u> (pag. 11). Curtea remarcă că cifrele respective denotă poziția justițiabililor – consumatorilor serviciilor justiției și nu a cetățenilor care cunosc despre dezastrul din justiție din massmedia. Având în vedere cele expuse mai sus, Curtea constată că utilizarea opiniei publice drept argument care ar justifica o asemenea intervenție precum „reforma” Curții Supreme de Justiție, nu este acceptabil.	2021, lansat de Transparency International la data de 25 ianuarie 2022, Republica Moldova ocupă locul 105 din 180 de țări, cu un scor de 34 de puncte. Printre „vecinii de clasament” ai Republicii Moldova sunt Ecuador (36), Coasta de Fildeș (36), Panama (36), Peru (36) și Albania (35). De remarcat că România a înregistrat un scor al IPC de 45 puncte, Estonia (74), Lituania (61), Letonia (59). • Potrivit datelor Barometrului Opiniei Publice, ediția din luna octombrie-noiembrie 2022, doar 16,4% din cei chestionați au declarat că au încredere în justiție. Menționăm că sondajul a fost efectuat pe un eșantion de 1132 de persoane din 85 de localități, reprezentativ pentru populația adultă a Republicii Moldova (cu excepția regiunii transnistrene), eroarea maximă fiind de ±3%. • Conform indicelui Stat de Drept al Proiectului Justiției Mondiale, din 140 de țări, Moldova se află pe locul 105 în ceea ce privește absența corupției, pe locul 77 în ceea ce privește justiția civilă și pe locul 85 în ceea ce privește justiția penală.
II. Obiecții și propuneri la articolele/punctele din proiect			
Capitolul I DISPOZIȚII GENERALE			

Articolul 1. Obiectul legii (1) Prezenta lege reglementează rolul și atribuțiile Curții Supreme de Justiție, modul de selectare și numire a judecătorilor, precum și organizarea Curții. (2) Activitatea și organizarea Curții Supreme de Justiție este reglementată de Constituția Republicii Moldova, de prezenta lege și de alte acte normative, în măsura în care acestea nu contravin prezentei legi.	Centrul de Analiză și Prevenție a Corupției (în continuare - CAPC)	183.	La Capitolul I - Dispoziții generale – Ținem să evidențiem norma art. 45 din Legea nr. 100/2017, potrivit căreia dispozițiile generale ale actului normativ sînt prevederile care: determină obiectul, scopul și domeniul de aplicare, orientează întreaga reglementare, explică termeni (noțiuni) și definesc concepte. În opinia noastră, prevederile din articolele 2-5 din proiect nu constituie dispoziții generale, ci dispoziții de conținut în accepțiunea art. 46 din Legea nr. 100/2017. Articolele menționate conțin prevederi referitoare la rolul și atribuțiile CSJ, reglementând în fond raporturile care formează obiectul actului normativ, motiv pentru care propunem includerea acestora în dispoziții de conținut, într-un capitol separat, care ar putea fi intitulat „Rolul și atribuțiile Curții Supreme de Justiție”, cu renumerotarea corespunzătoare a capitolelor ulterioare. În eventualitatea acceptării propunerii de excludere a art.2-5 din cuprinsul Capitolului I, pentru a nu admite ca capitolul dat să conțină un singur articol, propunem completarea acestuia cu articole care vor reglementa: Art.1. Scopul legii Art.2. Obiectul de reglementare Art.3. Cadrul normative Art.4. Principiile de activitate	Se acceptă. Modificările au fost operate. Structura proiectului de lege a fost modificată.
--	---	-------------	--	---

Articolul 2. Rolul și atribuțiile Curții Supreme de Justiție [...] (2) Rolul Curții este asigurarea interpretării și aplicării uniforme a legislației în sistemul de justiție.	CAPC		La art. 2 alin. (2) – recomandăm excluderea cuvintelor „interpretarea și”, altfel prevederile vor suscita probleme de neconformitate din perspectiva art. 66 lit. c) din Constituție, dar și din perspectiva articolelor 71 și 72 din Legea nr. 100/2017. Potrivit normelor constituționale citate, interpretarea legilor ține de atribuțiile de bază ale Parlamentului. Legea nr. 100/2017 dezvoltă aceste prevederi, prevăzând că interpretarea actelor normative se efectuează cu scopul clarificării sensului unui act normativ sau al unor dispoziții din acesta. Prin interpretare se oferă soluții juridice de aplicare a normei de drept în sensul exact al acesteia. Interpretarea este oficială când se efectuează prin acte normative de interpretare sau prin acte de aplicare a normelor de drept de către instituțiile abilitate. La fel, se va ține cont de norma art.54 a Legii nr.100/2017, care instituie că terminologia utilizată este constantă, uniformă și corespunde celei utilizate în alte acte normative, ori art.39 al Codului de procedură penală și art.17 al Codului de procedură civilă nu utilizează cuvântul „interpretarea” cu referire la competența CSJ de asigurare a aplicării corecte și uniforme a legislației. Obiecția este valabilă pentru cazurile similare din proiect.	Nu se acceptă. Activitatea de unificare a practicii în sistemul de justiție este practic imposibilă fără o activitate de interpretare a normelor juridice. A nu se confunda interpretarea ce se face de Parlament, în calitate de organ legislativ și interpretarea efectuată de instanțele judecătorești pentru aplicarea practică a legilor. În codurile de procedură trebuie să reglementeze competențele CSJ ce se referă la soluționarea unor cauze concrete, pe când competențele ce nu țin de judecarea nemijlocită a unui litigiu trebuie incluse în legea care reglementează activitatea CSJ.
(3) Curtea Supremă de Justiție: a) examinează în calitate de primă instanță categoriile de cauze stabilite de lege; b) examinează în calitate de instanță de recurs cauzele de importanță socială și juridică, precum și cele care relevă încălcări	Procuratura Generală (în continuare - PG)	184.	<i>1.1 susținem în continuare obiecțiile înaintate anterior la prevederile art.2 alin.(2) lit.b) și considerăm că, noțiunile de "importanță socială și juridică" și "încălcări deosebit de grave ale legii sau ale drepturilor omului" sunt generice și propunem revizuirea noțiunilor respective pentru a corespunde criteriului clarității și predictibilității actului juridic în scopul respectării securității raporturilor juridice;</i>	Nu se acceptă. Remarcăm că definirea noțiunilor atrage în mod inevitabil rigiditatea actelor normative și face imposibilă aplicarea acestora pentru reglementarea raporturilor juridice noi.

deosebit de grave ale legii și ale drepturilor omului; c) examinează cererile de revizuire în cazurile stabilite de lege; d) ridică excepții de neconstituționalitate a actelor normative care rezultă din cauze concrete; e) soluționează cererile de revizuire a cauzelor în urma pronunțării hotărârilor de condamnare a Republicii Moldova				Textul proiectului de lege CSJ este reflectat într-o manieră generală, urmînd a fi concretizat în legislația procesuală. Temeiurile în baza cărora poate fi sesizată CSJ vor fi revizuite (concretizate) prin proiectul legii pentru modificarea cadrului conex, înregistrat de Cancelaria de Stat cu nr. unic 991/MJ/2022, proiect care se află în procedura de avizare.
--	--	--	--	--

la Curtea Europeană a Drepturilor Omului sau în urma reglementării pe cale amiabilă a cauzelor aflate pe rolul Curții Europene a Drepturilor Omului; f) soluționează alte tipuri de cereri și probleme juridice prevăzute de lege.	CSJ	185.	Art. 2 alin. (3) lit. b) - Curtea Supremă de Justiție examinează în calitate de instanță de recurs cauzele de importanță socială și juridică, precum și asupra celor care relevă încălcări deosebit de grave ale legii și ale drepturilor omului. Curtea reiterează, conform art. 115 alin. (4) din Constituție, competența instanțelor se stabilește exclusiv prin lege organică – art. 115 alin. (4). În opinia Curții, noțiunea de „Cauze de importanță socială și juridică” este una cu o marjă de interpretare extrem de largă, astfel de formulări generează dubii rezonabile cu privire la claritatea și previzibilitatea legii. Asemenea noțiuni lasă impresia că Curtea ar alege dosarele pe care să le examineze, bazându-se exclusiv pe aprecierea subiectivă (a judecătorilor) a „importanței juridice sau sociale” a cauzei, sau a naturii „deosebit de grave a încălcărilor legii și a drepturilor omului”. Competențele Curții și categoriile de cauze care urmează a fi judecate de către Curte, trebuie formulate clar și concis, întru a evita subiectivismul și eventualele acuzații de „arbitrariu”. Curtea a analizat sinteza obiecțiilor și propunerilor la acest aspect. Redactarea normei în esență, nu a înlăturat problema. Potrivit notei informative „<i>criteriile privind aprecierea importanței litigiului referit justiției și gravității încălcărilor vor fi reflectate în legislația procesuală [...] pentru a îngusta temeiurile de recurs</i>”. Curtea remarcă că îngustarea temeiurilor de recurs, vizează exercitarea căii de atac și nu are nici o tangență cu categoriile de cauze examinate de către Curte. La fel, proiectul de modificare a cadrului conex elaborat de către grupul de lucru, nu prevede în nici o măsură criteriile de determinare a importanței unui dosar, în mod firesc, acestea nici măcar nu vor putea fi identificate. Prin urmare, aceasta va genera incertitudine în determinarea respectivelor cauze după cum s-a menționat mai sus, bazată pe aprecierea subiectivă a judecătorilor, fapt inadmisibil. Neajunsul respectiv (definirea conceptului de cauze de importanță socială și juridică, precum și asupra celor care relevă	Nu se acceptă. Reiterăm poziția expusă supra. Identificarea categoriilor de cauze ce urmează a fi examinate de CSJ se va face în baza prevederilor codurilor de procedură. Modificările necesare urmează a fi promovate prin intermediul unui proiect de lege de modificare a cadrului normativ conex, prin care vor fi modificate temeiurile de recurs și criteriile de apreciere a admisibilității cererii de recurs.
--	-----	------	---	--

			încălări deosebit de grave ale legii și ale drepturilor omului) a fost semnalat și de alte autorități (CSP, Procuratura Generală). Argumentul autorului precum că „<i>definirea noțiunilor atrage în mod inevitabil rigiditatea actelor normative și face imposibilă aplicarea acestora pentru reglementarea raporturilor juridice noi</i>”, nu este acceptabil. Claritatea și previzibilitatea legii sunt cerințe constituționale față de lege, care vin să excludă arbitrariul în aplicare. Pentru considerentele expuse mai sus, Curtea avizează negativ propunerea respectivă.	
--	--	--	---	--

	Consiliul Superior al Magistraturii (în continuare - CSM)	186.	La art.2: se propune completarea alin. (3) cu lit. g), având următorul conținut: "g) sesizează Curtea Constituțională cu privire la constituționalitatea legilor aplicabile la soluționarea cauzelor concrete" Motivarea: Conform art. 25 lit. d) din Legea nr.317 din 13 decembrie 1994, judecătorii/completurile de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, sunt subiecți cu drept de sesizare a Curții Constituționale.	Nu se acceptă. Art. 2 alin. (3) lit. d) deja reglementează competența CSJ de a sesiza Curtea Constituțională: „ridică excepții de neconstituționalitate a actelor normative care rezultă din cauze concrete”
	CAPC	187.	La art.2 , propunem completarea dispoziției alin.(3) la final cu textul: „are următoarele competențe:”	Se acceptă. Deși completarea propusă nu modifică sensul normei, textul art. 3 a fost ajustat în acest sens.
		188.	La art.2 alin.(3) lit.b), considerăm că norma comportă caracter neclar și nu corepunde criteriilor de calitate a legii – accesibilitate, previzibilitate și claritate (a se vedea HCC nr. 26/2010, HCC nr. 19/2018). Competența CSJ de examinare în calitate de instanță de recurs a „cauzelor de importanță socială și juridică”, precum și „cele care relevă încălcări deosebit de grave ale legii și ale drepturilor omului” poate genera probleme de aplicabilitate, ori nu este clar subiectul/autoritatea care va aprecia „importanța socială și juridică” a cauzei sau „încălcarea deosebit de gravă a legii”, precum nici nu este clar conform căror criterii aceste cauze vor fi distribuite spre examinare CSJ. La fel, prezenta normă prezintă risc de neconstituționalitate, ori. 115 alin. (4) din Constituție, prevede că organizarea instanțelor judecătorești, competența acestora și procedura de judecată sînt stabilite prin lege organică. Competența reprezintă aptitudinea recunoscută de lege în a soluționa un anumit litigiu, motiv pentru	Nu se acceptă. Menționăm că identificarea categoriilor de cauze ce urmează a fi examinate de CSJ se va face în baza prevederilor codurilor de procedură. Modificările necesare urmează a fi promovate prin intermediul unui proiect de lege de modificare a cadrului normativ conex, prin care vor fi modificate temeiurile de recurs și criteriile de apreciere a admisibilității cererii de recurs.

			care considerăm judicios indicarea expresă a cauzelor pe care CSJ le va examina în calitate de instanță de recurs.	
		189.	La art.2 alin.(3) lit.d), amintim Hotărârea Curții Constituționale nr.2/2016, prin care Curtea a statuat că: – în cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, [...] ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze aflate pe rolul său, instanța de judecată este obligată să sesizeze Curtea Constituțională; – excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată în fața instanței de judecată de către oricare dintre părți sau reprezentantul acesteia, precum și de către instanța de judecată din oficiu; – sesizarea privind controlul constituționalității unor norme ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze se prezintă direct Curții Constituționale, de către judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, curților de apel și judecătoriilor, pe rolul cărora se află cauza. Pentru un spor de precizie și pentru a asigura utilizarea unui limbaj unitar, lit.d) va avea următorul cuprins: „d) ridică excepția de neconstituționalitate și sesizează Curtea Constituțională privind controlul constituționalității unor norme ce urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;”	Se acceptă. Textul a fost redactat. A se vedea art. 3 lit. d).
		190.	La art.2 alin.(3) lit.f), considerăm important ca competențele/atribuțiile CSJ să fie expuse expres în lege, ori utilizarea unor expresii precum „soluționează alte tipuri de cereri și probleme juridice”, „întreprinde alte măsuri necesare”(art.3 alin.(1) lit.e)) conferă actului normativ un caracter neclar.	Nu se acceptă. Precizăm că „alte tipuri de cereri” pot rezulta doar din alte legi, inclusiv coduri de procedură. Dublarea acestora în prezentul proiect este inoportună. Referitor la „alte măsuri”, subliniem că acestea vor fi prevăzute în Regulamentul CSJ. Considerăm oportun de a lăsa la discreția Plenului

				CSJ identificarea propriilor modalități de lucru, fără a crea o rigiditate excesivă. În nota informativă aferentă proiectului de lege a fost punctat clar că: ”întreprinderea altor măsuri” are un caracter limitat. Cu alte cuvinte, acestea pot fi întreprinse doar în scopul uniformizării procesului de aplicare a legislației. În categoria respectivă se încadrează conferințe, schimburi de experiență inclusiv cu colegii din alte stat, vizite în teritoriu, mese rotunde, dezbateri și oricare alte acțiuni, pe care Plenul CSJ le va considera utile și necesare. Considerăm necesar de a oferi Plenului CSJ o anumită discreție în identificarea și utilizarea celor mai potrivite mijloace pentru unificarea practicii judiciare.”
Articolul 3. Atribuțiile Curții Supreme de Justiție în domeniul asigurării aplicării uniforme a legislației (1) În scopul asigurării interpretării și aplicării uniforme a legislației, Curtea Supremă de Justiție: a) elaborează ghiduri cu privire la aplicarea legislației	CSM	191.	La art.3: se propune completarea lit. d) de la alin. (1) după cuvântul "avocații" cu textul "privind aplicarea legislației în mod uniform".	Nu se acceptă. Scopul organizării întâlnirilor cu reprezentanții profesiilor juridice rezultă din partea introductivă a alineatului vizat: „În scopul asigurării interpretării și aplicării uniforme a legislației, Curtea Supremă de Justiție:”

procesuale, la individualizarea pedepselor penale și a sancțiunilor contravenționale;				Nu este necesară dublarea acestuia în textul literei respective.
b) emite, la solicitarea instanțelor judecătorești, avize consultative cu privire la aplicarea legislației; c) decide asupra demersului în interesul legii; d) are periodic întâlniri cu judecătorii, procurorii și avocații; e) întreprinde alte măsuri necesare pentru uniformizarea procesului de aplicare a legislației, prevăzute în Regulamentul Curții Supreme de Justiție.	CAPC	192.	La art. 3 alin. (1) considerăm oportun excluderea lit. d) , ori acțiunea de a avea întâlniri cu judecătorii, procurorii și avocații nu o putem atribui ca fiind o atribuție a unei autorități. La fel, nu este clar formatul, periodicitatea sau caracterul acestor întâlniri. Totodată, în scopul exercitării competenței de aplicare uniformă a legislației, admitem posibilitatea CSJ de a solicita opinia Consiliului Superior al Magistraturii, Consiliului Superior al Procurorilor și Uniunii Avocaților, astfel că lit.d) va fi reformulată în acest sens.	Nu se acceptă. Litera respectivă a fost inclusă în proiect la recomandarea Comisiei de la Veneția. Detaliile referitoare la format, periodicitate ș.a. aspecte urmează a fi incluse în Regulamentul CSJ.
Articolul 4. Demersul în interesul legii (1) Președintele Curții Supreme de Justiție, Președinții Curților de apel, Procurorul General, Președintele Uniunii Avocaților, Ombudsmanul sau 3 judecători ai Curții pot cere Curții Supreme de Justiție să se pronunțe asupra problemelor de drept care prin hotărâri irevocabile au fost soluționate diferit de către instanțele judecătorești. (2) În conținutul demersului în interesul legii se menționează hotărârile judecătorești irevocabile din care rezultă că problema de	CSJ	193.	Art. 4 Demersul în interesul legii – Curtea reține că acest mijloc procedural este menit să contribuie la interpretarea și aplicarea unitară a legii. Acest instrument a fost inspirat din legislația României, unde a fost aplicat începând cu 24 ianuarie 1861. Potrivit normelor procesuale (art. 517 (4) Cod de procedură civilă și art. 474 alin. (4) Cod de procedură penală al României), dezlegarea dată problemelor de drept judecate este obligatorie pentru instanțe de la data publicării deciziei în Monitorul Oficial al României. În opinia sa, Comisia de la Veneția a reținut că interpretările obligatorii ale legii deși au sarcina de asigurare a aplicării uniforme a legii, pot afecta independența judecătorilor și dezvoltarea normală a legii (par. 14). Spre deosebire de Republica Moldova, în România, sarcina Înaltei Curți de Casație și Justiție de a asigura interpretarea și aplicarea unitară a legii este prevăzută în Constituție (art. 126 alin. (3)). Astfel, în realizarea sarcinii sale, Înalta Curte exercită o competență de rang constituțional.	Nu se acceptă. Comisia de la Veneția a criticat dur caracterul obligatoriu al demersului în interesul legii, inclusiv în redacția actuală din CPP, atenționând asupra încălcării principiului independenței judecătorilor. Referitor la raționamentele selectării modului propus de examinare a demersului în interesul legii, reiterăm argumentele anterioare: În cazul examinării de către Plen, apare riscul tergiversării examinării

drept a fost soluționată diferit. (3) Admisibilitatea demersului în interesul legii se examinează de un complet de 5 judecători ai Curții Supreme de Justiție. Demersul în interesul legii este declarat admisibil dacă soluțiile diferite reprezintă o discrepanță majoră în interpretarea sau aplicarea legislației. (4) Demersul în interesul legii declarat admisibil se examinează în ședință publică de un complet de 11 judecători ai Curții Supreme de Justiție, alții decât cei care au depus demersul în interesul legii. La ședință sunt invitați pentru prezentarea poziției autorul demersului în interesul legii și alți subiecți interesați sau vizați direct de problema de drept examinată. La necesitate, problema expusă în demersul în interesul legii se examinează la Consiliul Științific Consultativ. (5) Completul de 11 judecători ai Curții Supreme de Justiție emite o hotărâre motivată în care explică modul de interpretare sau aplicare a legii în viitor. Hotărârea este semnată de președintele completului. (7) Hotărârea cu privire la		Pentru a se conforma recomandărilor Comisiei de la Veneția, autorul proiectului a exclus caracterul obligatoriu al hotărârii adoptate în baza demersului în interesul legii. Astfel, <u>Curtea constată că prin excluderea acestui caracter, hotărârea adoptată în baza demersului în interesul legii devine un instrument steril, transformându-se în esență într-o simplă recomandare/ opinie/ aviz consultativ.</u> Prin urmare, art. 4 din proiect este o normă lipsită de sens. Având în vedere că autorul în esență mutilează instituția demersului (recursului) în interesul legii, Curtea ajunge la concluzia că art. 4 din proiect <u>necesită a fi exclus</u>. În ceea ce privește examinarea demersului în interesul legii de către un complet de 11 judecători, Curtea reiterează că în mod firesc, acestea <u>urmuu a fi examinate de către Plenul CSJ</u>. Astfel, competența de a examina demersurile în interesul legii urmează a fi atribuită Plenului CSJ. În nota informativă autorul nu a acceptat argumentul respectiv al Curții, motivând prin „riscul tergiversării examinării pentru lipsă de cvorum; calitatea unei hotărâri luate nu depinde de numărul persoanelor implicate în examinare a unei probleme juridice, ci de calitatea examinării.” Totuși, în opinia Curții ponderea unei soluții pe marginea unei probleme juridice identificate prin „consensul larg” al întregului corp de magistrați ai Curții Supreme de Justiție, este net superioară. În nota informativă, autorul proiectului a considerat „irelevant” argumentul Comisiei de la Veneția potrivit căruia interpretarea obligatorie a legii dată de către Curte în baza demersului în interesul legii, poate încălca principiul separării puterilor în stat. Pentru a clarifica autorului argumentul respectiv, Curtea amintește că Parlamentul este unica autoritate legislativă în Republica Moldova (art. 60 alin. (1) din Constituție). Astfel, sensul și întinderea unei norme juridice prevăzute în lege, este stabilit de legiuitor, care este unica autoritate capabilă să interpreteze oficial (interpretare obligatorie) legile (art. 72 alin. (2) din Legea cu privire la actele	pentru lipsă de cvorum, precum și faptul că calitatea unei hotărâri luate nu depinde de numărul persoanelor implicate în examinare a unei probleme juridice, ci de calitatea examinării. Nu poate fi reținută propunerea excluderii acestui instrument de unificare a practicii judiciare doar din considerentul caracterului deciziei adoptate pe marginea acestuia. În cumul cu alte mecanisme disponibile, CSJ va continua să promoveze aplicarea uniformă a legislației. Autorul sesizării nu este coerent în soluția propusă în contextul în care, pe de o parte, sugerează excluderea instituției demersului în interesul legii, iar pe de altă parte, invocă nemulțumirea privind numărul minim necesar de voturi pentru adoptarea deciziilor în acest sens.
---	--	--	--

examinarea demersului în interesul legii se publică pe pagina web oficială a Curții Supreme de Justiție și nu are efect asupra cauzelor soluționate irevocabil deja.			normative nr. 100 din 22 decembrie 2017). Astfel, prin interpretarea obligatorie dată de către Curte în temeiul demersului în interesul legii, Curtea poate atribui unei norme un alt sens/ interpretare decât cea stabilită de legiuitor, substituind astfel competențele legislativului. Totodată, Curtea observă că un asemenea instrument de unificare a practicii judiciare precum recomandarea, care în esență presupune anumite explicații pe marginea anumitor situații juridice și care s-a dovedit a fi un instrument util, a fost exclus din proiect. Curtea avizează negativ propunerea respectivă.	
	PG	194.	1.2 la art. 4 alin. (3) considerăm că, noțiunea de ”discrepanță majoră” deține o marjă de interpretare extrem de largă, astfel de formulări generează dubii rezonabile cu privire la claritatea și previzibilitatea legii. Astfel, propunem excluderea cuvântului „majoră” din prevederile articolului dat;	Nu se acceptă. Excluderea cuvântului respectiv va avea drept efect supraîncărcarea curții cu demersuri privind discrepante nesemnificative sau chiar lipsă. În contextul în care CSJ este unica instanță supremă, cu un număr redus de judecători, cu un rol bine definit de a asigura interpretarea și aplicarea uniformă a legislației, cazuistica ce poate fi referită instanței trebuie să fie de o importanță vădită pentru sistemul de justiție și să nu se refere la unele elemente minore.
		195.	1.3 cu referire la prevederile art. 4 ”Demersul în interesul legii”, relevante sunt statuările din Opinia comună a Comisiei de la Veneția și a Directoratului General pentru Drepturile Omului și Statul de	Nu se acceptă. Demersul în interesul legii nu poate avea „o natură

			Drept (DGI) al Consiliului Europei privind proiectul de Lege cu privire la Curtea Supremă de Justiție, adoptată în cu privire la Curtea Supremă de Justiție, adoptată în 132-a sesiune plenară (17-18 iunie 2022): "Este, de asemenea, îngrijorător faptul că "în interesul procedurii de drept " este de natură necontencioasă. Nu există nici un oponent care ar putea contesta observațiile reclamantului. Deși proiectul de lege prevede că „dacă este cazul, alți subiecți direct interesați de chestiunea de drept examinată sunt invitați să participe la audiere", este clar că "participarea la audiere" nu le permite celor "interesați" să se bucure de drepturile procedurale care sunt în mod normal asigurate pentru părțile în litigiu". În această ordine de idei, considerăm judicios completarea art.4 cu prevederile, care ar formula <u>procedura de revizuire</u> a hotărârii adoptate în baza prevederilor art. 4 alin. (5) al proiectului de lege supus avizării;	contencioasă", căci nu se referă la un litigiu în curs de examinare (de exemplu ca la recurs) și nu sunt părți cu interese contradictorii. Prin soluționarea demersului în interesului legii nu se urmărește scopul de a soluționa un litigiu concret, ci examinarea în abstract a unei probleme juridice. Astfel, în acest caz nu pot exist "audieri ale părților" în sensul clasic al unui recurs, ci expunerea opiniei autorilor/juriștilor referitor la problema de drept depistată, dar și a persoanelor interesate desigur. Este absurdă propunerea de instituire a unei proceduri de revizuire în privința unui instrument de unificare a practicii judiciare, care nu este obligatoriu.
	CAPC	196.	La art.4, reținem că instituția juridică a „recursului în interesul legii” se conține în cuprinsul art. 465¹ - 464⁴ al Codului de procedură penală. Spre deosebire de reglementările curente, prezentul proiect de lege nu reglementează aspecte importante referitoare la – numărul de voturi necesar pentru adoptarea hotărârii cu privire la examinarea demersului în interesul legii; termenul de judecare a demersului în interesul legii; cum este ales președintele completului compus din 11 judecători care examinează demersul în interesul legii?; criteriile de	Nu se acceptă. Unele din detaliile invocate în aviz se regăsesc în normele ce reglementează funcționarea curții, alte urmează a fi detaliate în Regulamentul acesteia.

			desemnare a celor 11 judecători care examinează demersul în interesul legii (aleatoriu conform art. 6¹ a Legii nr.514/1995 sau potrivit specializării completelor de judecată constituite în cadrul CSJ). În lipsa normelor care să reglementeze aspectele sus invocate, constatăm caracterul lacunar al prezentului articol.	Potrivit art.8 alin. (4) lit. d) Plenul CSJ va stabili anual componența completelor de judecată.
Capitolul II JUDECĂTORII ȘI ORGANIZAREA CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE				
Articolul 5. Componența și organizarea Curții Supreme de Justiție (1) Curtea Supremă de Justiție are 20 de judecători.	CSJ	197.	Art. 5 alin. (1) – Studiind nota informativă, Curtea constată că argumentul forte al autorului care a stat la baza stabilirii numărului de judecători ai CSJ (20) se rezumă la: în majoritatea statelor numărul judecătorilor din instanța supremă este de 4-6% din numărul total de judecători; numărul de 20 de judecători a fost decis reieșind din competența modificată a CSJ, care se propune a fi restrânsă. În avizul precedent, Curtea a semnalat autorului despre faptul că nu există nici un substrat factologic care ar justifica reducerea numărului de judecători și că 20 de judecători ar face față volumului de muncă. La fel, Curtea a indicat autorului că acesta nu a realizat un studiu a volumului de muncă, categoriile de dosare examinate de către Curte, împuternicirile procesuale ale Curții (în calitate de instanță de recurs). Lipsa studiului menționat a fost semnalat și de către Comisia de la Veneția în avizul său (a se citi cu atenție par. 32). Comisia de la Veneția după cum a observat anterior, justificarea reducerii numărului de judecători ar trebui să fie întemeiată corespunzător și ar trebui să țină cont de volumul de muncă al CSJ, inclusiv în ceea ce privește cerința ca cazurile să fie examinate într-un termen rezonabil (par. 29). Cu referire la acest aspect, autorul în sinteza recomandărilor Comisiei de la Veneția a indicat că „decizia privind reducerea numărului de judecători a fost bazată pe câteva studii/analize, care au fost cunoscute publicului”. Curtea a cunoscut și a analizat studiile respective. Curtea atrage atenția autorului asupra faptului că acestea	Nu se acceptă. Pentru realizarea obiectivului 2.2.2 lit. a), cu suportul Băncii Mondiale a fost realizat Raportul Băncii Mondiale „Reforma Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova – Analiza organizării judiciare în Republica Moldova în raport cu jurisdicțiile comparabile”. Referitor la reducerea numărului de judecători ai CSJ, în contextul recomandărilor Comisiei de la Veneția, subliniem că <i>proiectul Legii privind evaluarea judecătorilor și candidaților la funcția de judecător</i> reglementează expres faptul că actualii judecători care vor promova evaluarea integrității își vor

		reflectă o analiză comparativă a structurii instanțelor supreme, inclusiv a numărului de judecători și nu reflectă în nici o măsură analiza competențelor acestor instanțe, a volumului de lucru, etc. Curtea constată că în încercarea de a justifica reducerea numărului de judecători ai Curții, autorul apelează la Strategia privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022–2025 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia. Potrivit aceluiași obiectiv (2.2.2), Ministerul Justiției (inclusiv) a fost desemnat drept instituție responsabilă de realizarea acestui obiectiv, indicator de rezultat – analiza efectuată, cu formularea opțiunilor. Astfel, Curtea remarcă că autorul a fost însărcinat prin lege să realizeze studiul/ analiza respectivă! La fel, autorul în justificarea necesității reducerii numărului de judecători invocă cu titlu de exemplu state precum Estonia (19 judecători), Finlanda (18 judecători) și Suedia (16 judecători). În opinia Curții, pentru a crea o imagine clară în această privință, pe lângă numărul de judecători ai instanțelor supreme din statele respective, autorul ar fi trebuit să opereze și cu alte date statistice ale activității acestor instanțe, cum ar fi volumul de lucru. Curtea prezintă opiniei autorului următoarele date statistice în această privință: Estonia – în anul 2020, Curtea Supremă de Justiție a Estoniei a „prelucrat” 3169 cereri/ dosare (noi depuse + cele restante din anul precedent), dintre care, au fost acceptate spre examinare 2978. Finlanda – în anul 2021, la Curtea Supremă de Justiție a Finlandei au parvenit spre examinare 2005 cauze, dintre care au fost examinate 1854. Suedia – în anul 2020, la Curtea Supremă de Justiție a Suediei au parvenit spre examinare 6982 cauze, dintre care au fost examinate 6781. Trebuie avut în vedere că în Suedia dreptul de a contesta hotărârea la Curtea Supremă de Justiție, este acordat doar în situația în care eventuala decizie a Curții Supreme de Justiție creează un precedent important (cu unele excepții). Astfel, din numărul total de	continua activitatea în cadrul CSJ. De precizat, că reforma CSJ vizează nu doar micșorarea numărului de judecători, dar și reducerea volumului de muncă a instanței supreme prin îngustarea temeiurilor ce oferă dreptul procedural de a referi o cauză spre examinare CSJ. Aspectele ce țin de competența procesuală a CSJ sunt reflectate în proiectul legii pentru modificarea cadrului normativ conex, care va fi promovat concomitent cu respectivul proiect.
--	--	--	--

		cauze în care este necesară încuviințarea exercitării căii de atac – 6069, doar în 135 cauze aceasta a fost încuviințată; în alte 712 cauze, încuviințarea nu este necesară. Prin urmare, efectiv au fost examinate 847 dosare. În Republica Moldova potrivit informațiilor statistice furnizate de către PIGD (Programul integrat de gestionare a dosarelor), în anul 2021 Curtea Supremă de Justiție a examinat 5263 cauze civile și 2590 cauze penale, în total – 7853 dosare. Sub aspect comparativ, Înalta Curte de Casație și Justiție din România în anul 2021, având un efectiv de 103 judecători, a soluționat 15527 cauze. Având în vedere volumul de muncă al instanțelor la care face trimitere autorul proiectului, reducerea numărului de judecători ai Curții Supreme de Justiție se constată a fi absolut nejustificată. Cu referire la așa numita „competență modificată”, Curtea atrage atenția asupra faptului că prezentul proiect nu reglementează în nici o măsură competențele Curții Supreme de Justiție la examinarea cauzelor! Potrivit notei informative, volumul de muncă se va reduce de circa 3 ori datorită viitoarelor (posibile) modificări la codurile de procedură în ceea ce privește îngustarea temeiurilor de recurs. În opinia Curții, calculele autorului ridică semne serioase de întrebare din perspectiva veridicității acestora, nefiind clar cum a fost identificată proporția respectivă. Autorul pretinde că Curtea (după modificarea temeiurilor de recurs) „va reține spre examinare doar acele litigii în care se disting probleme de drept”. Curtea amintește că „problemele de drept”/ legalitatea actului judecătoresc contestat, fac obiectul examinării în ordine de recurs (a se citi art. 432 alin. (2) Cod de procedură civilă). La fel, autorul confundă temeiurile de declarare a recursului cu categoriile de cauze examinate. După cum s-a menționat anterior, problema reducerii numărului de judecători a fost abordată inclusiv de către Comisia de la Veneția în cazul reformei Curții Supreme de Justiție din Ucraina, prin Opinia nr. 969/2019 din 09 decembrie 2019. Opțiunea privind reducerea numărului de judecători a fost dur criticată de către Comisie. Ca și în	
--	--	--	--

		cazul prezentului proiect, nota informativă la proiectul de lege (cu privire la reformarea Curții Supreme de Justiție din Ucraina), nu conținea motive convingătoare care ar justifica reducerea numărului de judecători (par. 31). Comisia de la Veneția a reținut că, numărul de judecători din Curțile Supreme variază în mare măsură de la o țară la alta și nu există un număr ideal. Pentru fiecare țară, numărul corespunzător depinde de legile procedurale, de cultura juridică, de calitatea muncii în instanțele inferioare și de încrederea generală a oamenilor în sistemul de justiție. Încrederea scăzută în sistemul judiciar poate duce la un număr mai mare de căi de atac (par. 40). Având în vedere că potrivit autorului proiectului, scopul acestuia este de a transforma Curtea Supremă de Justiție într-o instanță de casație, este relevantă și o altă constatare a Comisiei de la Veneția: „În principiu, obiectivul de a reduce accesul la Curtea Supremă și de a-l limita pentru a decide chestiuni juridice și nu o rejudecare a cauzelor, este un scop valabil pentru reformă. Totuși, succesiunea unei astfel de reforme nu este respectată. În primul rând, filtrele ar trebui să fie adoptate, iar Curtea Supremă ar trebui să se ocupe de restanța sa în componența sa actuală, deoarece filtrele vor avea efect doar pentru cazurile viitoare [...]. Odată ce restanța este soluționată și volumul de dosare primite este redus de filtre, este posibil să se reducă treptat numărul de judecători. Acest lucru va depinde de eficacitatea filtrelor și totodată, trebuie să se țină seama de necesitatea de a acorda timp suficient judecătorilor pentru examinarea serioasă a cazurilor care ridică probleme importante” (par. 49). Rezumând constatările Comisiei, putem trage concluzia că reforma Curții ar parcurge 3 etape consecutive: Adoptarea criteriilor/temeiurilor noi de admisibilitate; soluționarea cauzelor pendinte; reducerea numărului de judecători. În sinteza propunerilor și obiecțiilor anexată la prezentul proiect, autorul a indicat că: consecutivitatea „etapelor” propusă în aviz nu poate fi acceptată. Or,	
--	--	---	--

		din propunere nu rezultă clar când va începe examinarea cauzelor conform noilor ”criterii/temeiuri”; De asemenea, nu este clar raționamentul includerii „reducerii numărului de judecători” în calitate de etapă finală. Pentru a facilita o mai bună înțelegere atât a raționamentelor Comisiei de la Veneția cât și a Curții Supreme de Justiție expuse în avizul anterior și a înlătura neclaritățile autorului, Curtea vine cu următoarele explicații: examinarea cauzelor în ordine de recurs în baza noilor criterii/ temeiuri de admisibilitate, va începe în conformitate cu regulile de aplicare în timp a legii - în vigoare de la data publicării sau data indicată în textul legii. Conform art. 3 alin. (1) din Codul de procedură civilă, instanțele judecătorești aplică legile procedurale civile în vigoare la data judecării cauzei civile. În ceea ce privește neclaritatea raționamentului includerii „reducerii numărului de judecători” în calitate de etapă finală, Curtea menționează că stabilirea numărului necesar de judecători într-o anumită instanță în mod firesc este determinat de volumul de dosare/ cauze examinate de către acea instanță. Astfel, inițial urma a fi analizat volumul de muncă (dacă 20 de judecători fac față volumului de muncă existent), ulterior urma a fi creat „un mecanism de filtrare” al cauzelor care ar permite examinarea de către Curte doar a cauzelor care „merită” atenția Curții, iar odată ce va fi aplicat respectivul mecanism de filtrare și volumul de muncă s-ar reduce sub limita minima acceptată pentru actualul număr de judecători ai Curții, ar putea fi redus numărul acestora la 20. Având în vedere argumentele expuse mai sus, în lipsa studiului volumului de muncă/ competențelor Curții, în lipsa unei viziuni clare privind criteriile de admisibilitate, reducerea numărului de judecători va duce la blocarea activității jurisdicționale a Curții și consecințe defavorabile pe termen lung pentru întregul sistem al justiției. Astfel, Curtea avizează negativ propunerea respectivă.	
--	--	---	--

[...] (4) În cadrul Curții Supreme de Justiție poate fi creat Consiliul Științific Consultativ, care funcționează în modul stabilit în Regulamentul Curții.	CSJ	198.	Art. 5 alin. (4) – Consiliul Științific Consultativ este format din savanți și practicieni, consultarea cărora este necesară în identificarea soluțiilor pe marginea anumitor probleme de drept (materializate prin hotărâri ale Plenului CSJ, opinii consultative, etc). În opinia Curții, acest organ trebuie menținut. Prin urmare, norma existentă (art. 5 alin. (1) din Legea nr. 789 din 26 martie 1996 - Pe lângă Curtea Supremă de Justiție activează Consiliul Științific Consultativ, format din savanți și practicieni în domeniul jurisprudenței) urmează a fi păstrată, sintagma „poate fi creat” de la art. 5 alin. (4) din proiect urmează a fi exclusă/ înlocuită, or poziția autorului din sinteza obiecțiilor și propunerilor cu referire la acest aspect precum că Consiliul Științific nu trebuie perceput ca o structură obligatorie din cadrul CSJ, este absolut nejustificată și nemotivată.	Se acceptă. Textul proiectului a fost ajustat. La art. 7, alin. (4) va avea următorul cuprins: <i>„În cadrul Curții Supreme de Justiție activează Consiliul Științific Consultativ. Modul de organizare și funcționare a Consiliului Științific Consultativ este stabilit în Regulamentul Curții Supreme de Justiție.”</i>
Articolul 6. Judecătorii Curții Supreme de Justiție (1) Judecătorii Curții Supreme de Justiție sunt numiți: a) 11 din rândul judecătorilor; b) 9 din rândul avocaților, procurorilor sau profesorilor universitari în domeniul dreptului.	CSM	199.	La art. 6: se propune expunerea alin. (1) în următoarea redacție: "(1) Judecătorii Curții Supreme de Justiție sunt numiți: a) cel puțin 11 din rândul judecătorilor; b) cel mult 9 din rândul avocaților, procurorilor sau profesorilor universitari în domeniul dreptului." Motivarea: Prin această modificare urmează a fi majorat numărul judecătorilor și de micșorat numărul persoanelor din rândul avocaților, procurorilor sau profesorilor universitari în domeniul dreptului. Totodată, CSM urmează să selecteze candidații la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție în baza calităților și abilităților profesionale.	Se acceptă. A se vedea art. 7 alin. (1) din proiect.
	CSJ	200.	Art. 6 alin. (1-2) – apare într-o redacție care nu a fost discutată în grupul de lucru creat pentru elaborarea prezentului proiect. Proiectul inițial prevedea în structura corpului de magistrați ai Curții Supreme de Justiție cel puțin 13 judecători din rândul judecătorilor și cel mult 7 judecători din rândul avocaților, procurorilor sau	Nu se acceptă. Precizăm că, referitor la proporția dintre judecători și non-judecători, Comisia de la Veneția a subliniat în special

		profesorilor universitari în domeniul dreptului și asupra acestei prevederi reprezentantul CSJ în grupul de lucru a obiectat ca fiind un număr prea mic de judecători de carieră în componența viitoarei CSJ. Redacția finală a proiectului prevede proporția judecătorilor de 9 la 11. Cu referire la acest aspect, autorul în nota informativ operează cu falsuri, precum că la stabilirea acestui raport s-a ținut cont de opinia Comisiei de la Veneția, or Comisia a considerat că o proporția de 13 la 7 este mult mai adecvată. Curtea Supremă de Justiție reiterează că nu are competențe de Curte Constituțională, unde exponenții acestor profesii sunt bineveniți. Prezența în rândul judecătorilor Curții Supreme de Justiție a exponenților profesiilor conexe justiției precum și a profesorilor universitari se poate asigura și prin 3 sau maxim 5 judecători. Toți acești profesioniști activează în același mediu prezumat a fi corupt, respectiv încrederea societății față de ei e aceeași ca și față de actualii judecători. Curtea consideră că vechimea în muncă (în special cea de judecător) reprezintă un indiciu al calificării persoanei și experienței practice, reieșind din considerentul că activitatea de judecător, totuși, este una specifică. Realizarea sarcinilor Curții – asigurarea interpretării și aplicării uniforme a legislației în sistemul justiției implică cunoștințe teoretice profunde, inclusiv abilități practice. Vechimea în muncă propusă de către autorul proiectului de lege, necesară pentru a accede în funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție (6/8/10 ani, în dependență de „<i>domeniul de activitate</i>”) în opinia Curții, este una relativ mică. La fel, Curtea constată că în ceea ce ține de persoanele cu 10 ani efectiv lucrați în calitate de profesori universitari, din conținutul proiectului precum și a notei informative, nu rezultă nici un argument sau răspuns la întrebarea: un bun teoretician dar fără experiență practică în calitate de judecător, ar fi un bun judecător al CSJ?	faptul că „o parte semnificativă a judecătorilor trebuie să fie numită din rândul judecătorilor celorlalte instanțe.”¹⁹ Proporția de 7-13 a fost recomandată de Comisia de la Veneția din considerentul că redacția respectivă a proiectului de lege opera cu cifre concrete pentru fiecare categorie de judecători și nu cu marje flexibile („cel mult” și „cel puțin”). În proiect s-a revenit la redacția care utiliza cifre concrete, de asemenea, s-a menținut numărul predominant pentru judecătorii de carieră. Referitor la obiecțiile privind vechimea în muncă, reiterăm cele expuse în cadrul primei avizări: „[...] menționăm că prevederea dată a fost exclusă din Constituție anume cu scopul de a oferi posibilitate juriștilor cu o vechime mai mică de muncă, dar cu abilități și calități
--	--	---	---

¹⁹ A se vedea p. 38 din Opinia Comisiei de la Veneția nr. CDL-AD(2022)024 la proiectul legii cu privire la CSJ.

			Spre deosebire de Republica Moldova, pentru a accede în funcția de judecător al Înaltei Curți de Casație și Justiție în România, legea instituie o vechime în muncă de cel puțin 18 ani. La fel, pare cel puțin dubios faptul că candidații la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție din rândul avocaților, procurorilor sau profesorilor universitari în domeniul dreptului nu sunt supuși unei evaluări sub aspect profesional (susținerea examenului în fața Comisiei de absolvire a Institutului Național al Justiției), fapt ce contravine art. 6 alin. (3) din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995 precum și recomandărilor CCJE. În acest sens, candidații respectivi sunt privilegiați în raport cu judecătorii de carieră. Totodată, după cum sugerează și Centrul de analiză și prevenire a corupției, o asemenea modalitate de accedere în funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție, contravine principiului profesionalismului. Astfel, proporția respectivă urmează a fi revăzută în lumina recomandărilor Comisiei de la Veneția. Prin urmare. Curtea avizează negativ propunerea respectivă.	profesionale inerente funcției de judecător, de a accede la CSJ. Remarcăm că criteriul de ”10 ani” a fost menținut pentru candidații non-judecători. Obiecția referitoare la experiența de ”6 ani” nu poate fi luată în considerare. Or, această vechime în muncă a fost stabilită pentru candidații care anterior au activat în calitate de judecător al Curții Constituționale sau al CEDO. Cei ”6 ani” reprezintă un mandat deplin de judecător al Curții Constituționale sau 2/3 din mandatul unui judecător CtEDO. Considerăm că o asemenea experiență este mai mult decât suficientă pentru a candida la funcția de judecător al CSJ. Referitor la propunerea ca non-judecătorii să susțină un examen în fața INJ, reiterăm argumentele din cadrul primei avizări: „[...] din considerentul că Colegiul de evaluare a performanțelor judecătorilor
--	--	--	---	---

				este nefuncțional, s-a renunțat la verificarea profesionalismului candidaților din rândul judecătorilor. În aceste circumstanțe, nu ar fi echitabil de a verifica profesionalismul candidaților non-judecători. Or, candidaților li se garantează condiții egale de accesare la funcțiile respective.” Procedura de selectare a candidaților va fi stabilită de Consiliul Superior al Magistraturii (art. 7 alin.(4) din proiect).
	CAPC	201.	La art. 6 alin.(1) lit.b), cu scop de precizie normativă, propunem indicarea expresă a numărului judecătorilor în cadrul Curții Supreme de Justiție ce revin persoanelor selectate din rândul procurorilor, avocaților și profesorilor universitari în domeniul dreptului.	Nu se acceptă. Indicarea unui număr exact pentru fiecare profesie juridică ar putea avea drept efect îngrădirea indirectă a accesului la funcțiile respective pentru profesioniștii dintr-un domeniu din simplul motiv că s-a epuizat numărul de funcții destinate categoriei respective. De asemenea, apare riscul ca funcțiile destinate unei profesii să rămână vacante în cazul în care nici un reprezentant al

				acesteia nu va participa la concurs.
(2) Poate deveni judecător al Curții Supreme de Justiție persoana care: 1) întrunește condițiile din art. 6 alin. (1) cu excepția lit. c) din Legea nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului; 2) are cel puțin una din următoarele experiențe: a) 8 ani efectiv lucrați în calitate de judecător; b) 6 ani efectiv lucrați în calitate de judecător al Curții Constituționale sau al Curții Europene pentru Drepturile Omului; c) 10 ani efectiv lucrați în calitate de avocat, procuror sau profesor universitar în domeniul dreptului. 3) are calitățile și abilitățile profesionale necesare pentru a exercita funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție, stabilite la alin. (3).	CAPC	202.	În legătură directă cu observația anterioară, cu titlu de ordin conceptual, cu referire la art. 6 alin.(2) pct.1), ținem să punctăm că recrutarea judecătorilor CSJ din rândul non-judecătorilor contravene principiului profesionalismului, așa cum acesta ar trebui să fie tratat din perspectiva standardelor în domeniu, în special – Avizul CCJE nr. 4 (2003) privind formarea inițială și continuă specific judecătorilor la nivel național și european. Potrivit avizului, CCJE a punctat că <i>„deși este incontestabil faptul că judecătorii recrutați la începutul carierei lor profesionale trebuie să urmeze procesul de formare profesională, apare totuși întrebarea dacă activitatea de formare se impune ca necesară atunci când judecătorii sînt selectați dintre cei mai buni avocați, având o vastă experiență. În opinia CCJE, ambele categorii trebuie să treacă prin procesul de formare inițială, dat fiind că exercitarea obligațiilor judiciare reprezintă ceva nou pentru ele și implică o atitudine specifică în mai multe domenii, întrunind, mai ales, elemente ce țin de etica profesională a judecătorilor, de procedură și de relațiile cu toate persoanele implicate în aceasta.”</i> Nu este clar motivul pentru care candidaților non-judecători nu se aplică, cel puțin, obligația susținerii unui examen în fața Comisiei de absolvire a Institutului Național al Justiției – condiție de îndeplinit, în conformitate cu art. 6 alin. (3) din Legea nr. 544/1995.	Nu se acceptă. Din considerentul că Colegiul de evaluare a performanțelor judecătorilor este nefuncțional, s-a renunțat la verificarea profesionalismului candidaților din rândul judecătorilor. În aceste circumstanțe, nu este echitabil de a verifica profesionalismul candidaților non-judecători. Or, candidaților li se garantează condiții egale de accesare la funcțiile respective. Procedura de selectare a candidaților va fi stabilită de Consiliul Superior al Magistraturii (art. 7 alin.(4) din proiect).
(3) Judecătorul Curții Supreme de Justiție este selectat de Consiliul Superior al Magistraturii în bază de merit, în urma unui concurs public. Candidații sunt apreciați în baza calităților și abilităților	CSJ	203.	Art. 6 alin. (3) – În opinia Curții, abilitățile profesionale necesare pentru a fi numit în calitate de judecător la Curtea Supremă de Justiție menționate în norma respectivă, în esență, se rezumă la criterii subiective. Având în vedere importanța activității potențialei instanțe de casație, criteriile de eligibilitate trebuie formulate într-o manieră clară, rigidă, focusată pe calitățile profesionale ale persoanei. În acest	Nu se acceptă. Subliniem că lista criteriilor prevăzute în art. 6 din proiect nu este exhaustivă. Astfel, CSM va avea posibilitate de a stabili și

profesionale, inclusiv: a) capacitatea de a înțelege și a analiza situațiile juridice complexe; b) claritatea exprimării scrise și verbale; c) abilitatea de a lucra în echipă și de a respecta opiniile colegilor, precum și de a le contesta și dezbate în mod constructiv; d) abilitatea de a lucra în situații care implică stres și de a realiza sarcinile cu promptitudine; e) experiența relevantă funcției; f) viziunea privind rolul Curții Supreme de Justiție în dezvoltarea dreptului.		sens, pare cel puțin neclară modalitatea de apreciere după criteriile indicate în proiect: capacitatea de a înțelege și a analiza situațiile juridice complexe; claritatea exprimării scrise și verbale; abilitatea de a lucra în echipă și de a respecta opiniile colegilor, precum și de a le contesta și dezbate în mod constructiv; abilitatea de a lucra în situații care implică stres și de a realiza sarcinile cu promptitudine; experiența relevantă funcției; viziunea privind rolul Curții Supreme de Justiție în dezvoltarea dreptului. Curtea consideră că primordial, urmează a fi verificate competențele teoretice și practice ale candidaților (probă scrisă, interviu, analiza actelor judecătorești pronunțate în exercițiul funcției/ actelor procesuale emise (în cazul avocaților/ procurorilor), etc.). Potrivit sintezei obiecțiilor și propunerilor la acest aspect, autorul a renunțat la ideea evaluării profesionalismului candidaților pe motiv că Colegiul de evaluare a performanțelor judecătorilor este nefuncțional. O asemenea abordare este apreciată de către Curte ca fiind sub orice critică. După cum menționează autorul, scopul proiectului este de a unifica practica judiciară, de a spori încrederea cetățenilor în sistemul judecătoresc. Oare un asemenea scop poate fi atins prin numirea la Curtea Supremă de Justiție a persoanelor din afara corpului de judecători, fără verificarea profesionalismului acestora? Caracterul nefuncțional al Colegiului de evaluare a performanțelor se datorează în exclusivitate împiedicării desfășurării Adunării Generale a Judecătorilor de către anumiți factori de decizie, care nu a fost convocată mai bine de 4 ani! Incapacitatea autorului proiectului de a estima eventualele riscuri ale unor asemenea numiri, va compromite întreaga activitate a Curții. Astfel, Curtea consideră că așa numitele „calități și abilități profesionale” urmează a fi revăzute. Prin urmare, Curtea avizează negativ propunerea respectivă.	alte criterii pe care le va considera utile pentru aprecierea profesionalismului candidaților, fapt care rezultă din redacția alin. (3) și (4) din art. 7.
	CAPC	204. La art. 6 în cuprinsul dispoziției alin.(3), propunem excluderea textului „în bază de merit”, ca fiind de prisos, ori organizarea unui	Nu se acceptă.

			concurs presupune alegerea din rândul candidaților pentru ocuparea funcțiilor vacante a celor mai potrivite persoane, în baza unor criterii prestabilite de către Comisia de concurs. La art. 6 alin.(3) în ceea ce privește calitățile/abilitățile necesare pentru a fi numit în calitate de judecător la CSJ, considerăm că acestea nu sunt formulate într-o manieră clară și comportă risc sporit de apreciere subiectivă. Considerăm judicios ca legea să cuprindă criterii clare, precum susținerea probei scrise și a unui interviu. Reiterăm observația potrivit căreia prezenta normă urmează a fi reformulată în sensul corespunderii cu prevederile Legii nr. 154/2012 privind selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor, precum și anexei nr. 1 la Regulamentul cu privire la criteriile de selecție, promovare și transferare a judecătorilor, aprobat prin Hotărârea CSM nr. 613/29/2018. Totodată, nu putem susține argumentele autorilor potrivit cărora drept urmare a faptului că Colegiul de evaluare a performanțelor judecătorilor este nefuncțional, s-a renunțat la verificarea profesionalismului candidaților. Se va ține cont de faptul că actul normativ are caracter public, obligatoriu, general și impersonal și se aplică unui număr nedeterminat de situații. Norma de drept trebuie să fie formulată astfel încât aceasta să fie aplicabilă nu doar relațiilor sociale existente la momentul adoptării actului normativ dar și relațiilor sociale viitoare.	Noțiunea „în bază de merit” presupune faptul selectării celor mai buni profesioniști, conform meritelor acestora. Aceasta nu est străină legislației naționale. Or, este folosită și în Constituție la art. 122 alin. (3). Reiterăm faptul că s-a renunțat la etapa evaluării profesionalismului. Precizăm că procedura de selectare a candidaților va fi stabilită de CSM, care va decide în privința tipului probelor ce urmează a fi organizate. Subliniem că lista criteriilor prevăzute în art. 6 din proiect nu este exhaustivă. Astfel, CSM va avea posibilitate de a stabili și alte criterii pe care le va considera utile pentru aprecierea profesionalismului candidaților.
(6) Dacă există circumstanțe care confirmă incompatibilitatea candidatului cu funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție sau de încălcare a procedurii de selectare, Președintele Republicii Moldova	CSJ	205.	Art. 6 alin. (6) – adoptarea hotărârii privind propunerea repetată cu votul a 2/3 din membrii aflați în exercițiul funcției, contravine art. 19 alin. (4) din Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii nr. 947 din 19 iulie 1996, potrivit căruia, propunerea repetată se votează cu 2/3 din membrii săi (8 din 12). Totodată, având în vedere modificările operate prin Legea pentru modificarea unor acte normative nr. 246 din 29 iulie 2022 (în partea ce se referă la art. 15	Nu se acceptă. Procedura de vot propusă în proiect are drept scop evitarea blocajelor în procesul de numire a judecătorilor CSJ, mai ales în situația în care nu toate

refuză motivat numirea și informează Consiliul Superior al Magistraturii. La propunerea repetată a Consiliului Superior al Magistraturii, pentru care au votat cel puțin 2/3 din membrii Consiliului aflați în exercițiul funcției, Președintele Republicii Moldova emite decretul privind numirea în funcție a judecătorului Curții Supreme de Justiție.		și 24, cvorumul pentru caracterul deliberativ al ședinței și majoritatea necesară pentru adoptarea hotărârilor), Curtea menționează posibilitatea adoptării de către CSM a hotărârilor cu votul chiar și a 2 membri (în ipoteza când doar 3 membri sunt în exercițiul funcției), ceea ce pare a fi în contradicție cu recomandările Comisiei de la Veneția: <i>pentru a respecta concepția constituțională a CSM-ului, în special ideea de reprezentare a judecătorilor și a membrilor non-judecătorești în acest organ, este important ca majoritățile decizionale să nu poată fi asigurate exclusiv de voturile unuia dintre aceste grupuri.</i> În sinteza propunerilor și obiecțiilor, autorul în susținerea poziției sale privind neacceptarea argumentelor menționate, invocă următoarele: „Legea nr. 544/1995 stabilește regulile generale de numire în funcție a judecătorilor. Precizăm că noua Lege cu privire la CSJ este o lege specială în raport cu legea menționată. Drept urmare, prevederile noii legi cu privire la CSJ vor avea prioritate în aplicare”. Criticile Curții invocate mai sus, nu se referă la regulile de numire a judecătorilor, ci la procedura de vot în cadrul CSM la etapa propunerii repetate de numire în funcție! Conform art. 3 alin. (4) lit. a) din Legea cu privire la actele normative nr. 100 din 22 decembrie 2017, actul normativ trebuie să se integreze organic în cadrul normative în vigoare, scop în care proiectul actului normativ trebuie corelat cu prevederile actelor normative de nivel superior sau de același nivel cu care se află în conexiune. Având în vedere modificările operate la Constituție (unificarea procedurii de numire în funcție a judecătorilor), stabilirea de către autor a unei proceduri diferite în ceea ce privește procedura de numire (votul în cadrul CSM) a judecătorilor la Curtea Supremă de Justiție, nu poate fi calificată drept integrare organică normei. Mai mult decât atât, normele care vizează procedura în cadrul CSM, în mod logic, urmează a fi prevăzute în Legea cu privire la Consiliul	funcțiile de membru al CSM sunt ocupate.
--	--	--	---

			Superior al Magistraturii și nu Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție. În spiritul modificărilor operate prin Legea nr. 246 din 29 iulie 2022 potrivit cărora a fost creată premisa legală pentru posibilitatea adoptării de către CSM a hotărârilor cu votul chiar și a 2 membri (în ipoteza când doar 3 membri sunt în exercițiul funcției), un judecător în baza unui asemenea vot, de ce fel de legitimitate se va bucura? Prin urmare, având în vedere că norma menționată contravine principiilor de legiferare precum și recomandărilor Comisiei de la Veneția în ceea ce privește majoritatea decizională în cadrul CSM, Curtea avizează negativ propunerea respectivă, în partea modificării numărului de voturi necesar.	
(7) Judecătorul Curții Supreme de Justiție își începe activitatea din ziua indicată în decretul de numire în funcție.	CSM	206.	La art. 6: se propune excluderea alin. (7). Motivarea: Această reglementare este prevăzută de Legea nr.100 din 22 decembrie 2017 cu privire la actele normative.	Nu se acceptă. Redacția propusă la alin. (7) va da posibilitate de a indica în decret o dată ulterioară de începere a activității judecătorului. Acest fapt va fi util în special în cazul promovării la o instanță superioară. Astfel, judecătorul va avea o „perioadă de tranziție”, în care își va finaliza dosarele în curs etc. Suplimentar menționăm că decretul Președintelui de numire în funcție este un act administrativ cu caracter individual și nu cade sub incidența Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative.

Articolul 7. Plenul Curții Supreme de Justiție (1) Plenul Curții Supreme de Justiție este compus din toți judecătorii Curții aflați în exercițiul funcției. Ședințele Plenului Curții Supreme de Justiție sunt conduse de către Președintele Curții.	CSJ	207.	Art. 7 alin. (1) și (3) – Noua definiție a Plenului Curții „<i>toți judecătorii Curții aflați în exercițiul funcției</i>” contravine noțiunii de Plen. La momentul actual Plenul Curții este constituit din totalitatea judecătorilor Curții. Corespunzător, cvorumul se determină din numărul total al judecătorilor Curții (art. 15 alin. (1) și art. 17 alin. (3) din Legea nr. 789 din 26 martie 1996) – 33. În eventualitatea adoptării normei respective, ipotetic, în cazul în care în cadrul Curții vor fi în exercițiul funcției doar 3 judecători, aceștia ar putea constitui Plenul Curții, și adopta hotărâri cu 2 voturi, fapt inacceptabil (argumente expuse și la art. 6 alin. (6) din proiect). Deși raționamentul respectiv a fost inclus în precedentul aviz, în sinteza propunerilor și obiecțiilor, nu există nici o mențiune cu privire la argumentul menționat. Prin urmare, Curtea avizează negativ propunerea menționată.	Se acceptă. Textul a fost exclus. A se vedea art. 8 alin. (1): „<i>Plenul Curții Supreme de Justiție este compus din toți judecătorii Curții Supreme de Justiție. Ședințele Plenului Curții Supreme de Justiție sunt conduse de către Președintele Curții.</i>”
[...] (4) Plenul Curții Supreme de Justiție are următoarele atribuții: a) aprobă Regulamentul Curții Supreme de Justiție; b) aprobă organigrama Secretariatului Curții Supreme de Justiție; c) la propunerea Președintelui Curții, după caz, decide asupra specializării judecătorilor Curții Supreme de Justiție; d) stabilește anual componența completelor de judecată; e) numește în urma unui concurs public Jurisconsultul și Secretarul general; f) aprobă proiectul bugetului	CSJ	208.	Art. 7 alin. (4) – Cu referire la competența Plenului CSJ de a constitui completele de judecată în cadrul CSJ (lit. d), Curtea a semnalat anterior că această propunere contravine art. 6¹ alin. (1¹) din Legea privind organizarea judecătorească nr. 514 din 06 iulie 1995, constituirea completelor de judecată și schimbarea componenței acestora fiind de competența președintelui de instanță. La fel, din punct de vedere practic, atribuirea unei asemenea competențe Plenului CSJ, va presupune convocarea Plenului ori de câte ori este necesară schimbarea membrilor completului de judecată, fapt care va perturba activitatea instanței. La fel, Curtea semnalează potențialele riscuri: ce se întâmplă, dacă proiectul de hotărâre a Plenului cu privire la constituirea completelor de judecată, nu întrunește numărul de voturi necesar? La fel, dacă cei 20 de judecători ai Curții, având fiecare viziunea proprie asupra componenței completelor de judecată, nu vor ajunge la un consens în privința completelor de judecată? Referitor la competența Plenului Curții de numire în funcție a Jurisconsultului și Secretarului general. După cum s-a constatat mai sus, autorul în refuzul de a accepta anumite argumente operează cu	Nu se acceptă. Scopul modificării modului de formare a completelor este de a diminua influența Președintelui CSJ, și de spori rolul Plenului CSJ. De precizat că potrivit prevederilor art. 16 din Legea CSJ nr. 789/1996, Plenul CSJ: „e) constituie, după caz, colegii conform categoriilor de cauze, determină durata activității lor; f) confirmă componențele colegiilor;” Colegiile CSJ dispun de mandat procesual, fiind vizate în mai multe articole ale legislației procesuale.

și planul de activitate al Curții Supreme de Justiție; g) confirmă componența Consiliului Științific Consultativ; h) aprobă ghidurile cu privire la aplicarea legislației procesuale, la individualizarea pedepselor penale și a sancțiunilor contravenționale; i) solicită, la necesitate, Curții Europene a Drepturilor Omului emiterea unui aviz consultativ în chestiuni de principiu privind interpretarea sau aplicarea drepturilor și libertăților prevăzute în Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau de către protocoalele la aceasta;			termenii „lege generală/ lege specială” la soluționarea conflictelor de norme. Jurisconsultul și Secretarului general (actualii Șef și șef adjunct al secretariatului), sunt funcții publice. Astfel, procedura de numire în funcție a acestora, statutul funcției publice, este guvernată de legea specială – Legea cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public nr. 158 din 04 iulie 2008. Astfel, potrivit art. 30 alin. (3) din Legea nr. 158 din 04 iulie 2008, numirea acestora în funcție ține de competența exclusivă conducătorului instituției! Prin urmare, procedura de numire în funcție propusă de autor, contravine legii. La fel, nu este clar ce se întâmplă în situația în care persoana care ocupă funcția respectivă vrea să demisioneze sau comite o abatere disciplinară, iar Plenul CSJ nu se poate întruni pentru lipsă de cvorum? Având în vedere necunoașterea de către autor a procedurilor interne în cadrul Curții, precum și faptul că propunerile respective contravin cadrului legal existent, Curtea avizează negativ propunerea menționată.	Respectiv, formarea/stabilirea completelor nu va constitui o sarcină improprie Plenului CSJ. Referitor la modul de numire a Jurisconsultului și a Secretarului general, subliniem că normele respective vor fi speciale în raport cu normele generale din Legea nr. 158/2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public.
j) aprobă raportul anual de activitate al Curții Supreme de Justiție; k) are alte atribuții stabilite de lege și de Regulamentul Curții.	CAPC	209.	La art.7 alin.(4), în partea ce ține de atribuțiile Plenului CSJ, considerăm că atribuțiile de ordin administrativ/organizatoric precum – aprobarea organigramei Secretariatului CSJ, numirea în funcție a Jurisconsultului și a Secretarului general, aprobarea planului de activitate, aprobarea raportului anual de activitate al CSJ, aprobarea proiectului bugetului, urmează a fi atribuite Președintelui CSJ, corespunzător art.16¹ al Legii nr.514/1995 privind organizarea judecătorească.	Nu se acceptă. Scopul efectuării acestor modificări este de a diminua din influența Președintelui CSJ, în favoarea Plenului CSJ. Spre deosebire de alte instanțe judecătorești, doar CSJ dispune de plen, ca un for care adoptă decizii în mod colegial privind organizarea și funcționarea CSJ. Respectiv, regulile generale

				din Legea nr. 514/1995 nu pot fi reținute.
(5) Plenul Curții Supreme de Justiție adoptă hotărârea privind solicitarea emiterii unui aviz consultativ în cazul prevăzut la alin. (4) lit. i) la propunerea completului de judecată doar în legătură cu o cauză aflată în examinare.	CSM	210.	La art.7: se propune completarea alin. (5) după sintagma "aflată în examinare" cu textul "ori la solicitarea judecătorilor".	Nu se acceptă. Completarea propusă ar putea cauza suprasolicitarea CSJ pentru emiterea avizelor în abstract, fără a avea o cauză pendinte. A se vedea Protocolul nr. 16 la Convenția europeană pentru apărarea drepturilor și libertăților fundamentale, care a stabilit expres în ce condiții pot fi solicitate avize consultative de la CEDO.
[...] (8) Judecătorii Curții Supreme de Justiție participă la ședința Plenului în persoană sau, dacă acest lucru nu este posibil, prin intermediul mijloacelor electronice. Data și modul de desfășurare a ședinței se anunță pe pagina web oficială a Curții Supreme de Justiție cu cel puțin 7 zile înainte de desfășurarea acesteia.	CSM	211.	La art.8 Se propune completarea alin. (8) după sintagma "desfășurarea acesteia" cu textul "cu excepția celor extraordinare".	Se acceptă. Alin. (8) a fost completat: <i>„Judecătorii Curții Supreme de Justiție participă la ședința Plenului în persoană sau, dacă acest lucru nu este posibil, prin intermediul mijloacelor electronice. Data și modul de desfășurare a ședinței se anunță pe pagina web oficială a Curții Supreme de Justiție cu cel puțin 7 zile înainte de desfășurarea acesteia, cu excepția celor extraordinare care pot fi anunțate în termene mai restrânse.”</i>

Articolul 8. Președintele și vicepreședintele Curții Supreme de Justiție (1) Curtea Supremă de Justiție este condusă de un Președinte, selectat de Consiliul Superior al Magistraturii în bază de merit din rândul judecătorilor săi.	PG	212.	1.4 la art.8 alin. (1) propunem excluderea sintagmei ”în bază de merit” din motiv că, aceasta este generică. Menționăm că, criteriile de evaluare a candidaților la funcția de Președinte al Curții Supreme de Justiție sunt stipulate în alin.(3) al articolului respectiv.	Nu se acceptă. Noțiunea „în bază de merit” presupune faptul selectării celor mai buni profesioniști. Aceasta nu este străină legislației naționale. Or, este folosită și în Constituție la art. 122 alin. (3).
(2) Plenul Curții Supreme de Justiție propune Consiliului Superior al Magistraturii candidații la funcția de Președinte care, în urma votului secret, au obținut cel puțin 3 voturi.	CSJ	213.	Art. 8 alin. (2) – Modalitatea de alegere/ numire a președintelui și vicepreședintelui CSJ propusă de autor este cel puțin neclară. Pe de o parte, candidații la funcțiile respective sunt identificați de către Plenul CSJ, iar pe de altă parte, este numit în funcție candidatul selectat în bază de concurs de către CSM. Astfel, în opinia Curții, funcțiile administrative în cadrul CSJ, fie urmează a fi transformate în funcții electivă, care se ocupă în baza votului acordat de către corpul de judecători ai CSJ, fie se păstrează modalitatea existentă de accedere în funcție administrativă, la care poate participa oricare doritor din rândul judecătorilor Curții. La fel, norma propusă nu reglementează situația în care Plenul CSJ va identifica câte un singur candidat pentru funcția de președinte sau vicepreședinte al Curții. La fel, nu este clar ce se întâmplă în cazul în care nici unul din judecători ai CSJ nu acumulează cel puțin 3 voturi.	Nu se acceptă. Proiectul propune o procedură mixtă de selectare a Președintelui CSJ, ce constă din 2 etape și va implica atât Plenul, cât și CSM. Referitor la situația în care se selectează un singur candidat, considerăm că acestuia trebuie să i se aplice procedura generală propusă, adică să obțină votul a cel puțin 3 colegi. Referitor la cazul în care candidatul nu va întruni numărul minim de voturi, acesta nu va fi propus CSM-ului spre numire.
	CAPC	214.	La art.8, normele alin. (2) și alin. (3) sunt contradictorii, în partea ce se referă la selectarea candidaților pentru funcția de președinte al CSJ. Alin. (2) prevede că candidații sunt propuși de către Plenul CSJ, pe când alin. (3) stabilește că este numit în funcție de Președinte, candidatul selectat în bază de concurs de către CSM. În condițiile în care alin.(2) și (3) se aplică corespunzător și	Nu se acceptă. Proiectul propune o procedură mixtă de selectare a Președintelui CSJ, ce constă din 2 etape și va implica atât Plenul, cât și CSM.

			vicepreședintelui CSJ, obiecția expusă mai sus este valabilă în egală măsură. La fel, sunt contradictorii normele alin.(1) și alin.(3), ori alin.(1) prevede că Președintele CSJ este selectat de CSM „în bază de merit”, iar alin.(3) stabilește că acesta este selectat urmare a concursului organizat de către CSM.	Referitor la cazul în care candidatul nu va întruni numărul minim de voturi, acesta nu va fi propus CSM-lui spre numire. În cazul în care vor exista mai multe candidaturi CSM va organiza concurs pentru selectarea celei mai potrivite candidaturi. „În bază de merit” indică asupra întrunirii condițiilor pentru funcția administrativă respectivă, evaluate prin prisma criteriilor stabilite la alin. (3) art.9.
(3) Modul de organizare a concursului și de selectare a candidaților este stabilit de Consiliul Superior al Magistraturii. Candidații sunt evaluați de către Consiliul Superior al Magistraturii în baza următoarelor criterii: a) capacitatea de a reprezenta eficient Curtea Supremă de Justiție; b) abilități de a conduce activitatea Curții Supreme de Justiție și de a coordona activitatea judecătorilor; c) viziunea privind perfecționarea activității Curții	CSJ	215.	Art. 8 alin. (3) – Norma este neclară și imprevizibilă. Nu se specifică în ce măsură criteriile pentru accedere în funcție administrativă pot fi efectiv evaluate.	Nu se acceptă. Criteriile respective vor fi evaluate și apreciate în modul stabilit de CSM în regulament. Legea lasă la discreția CSM să aleagă modalitatea de apreciere a candidaților (de ex. chestionar cu întrebări, test cu sarcini, interviu etc.).

Supreme de Justiție.				
(4) Președintele este numit în funcție pentru un mandat de 4 ani. Aceeași persoană poate fi președinte al Curții Supreme de Justiție cel mult 2 mandate.	CSJ	216.	Art. 8 alin. (4) – În opinia Curții, înlocuirea posibilității președintelui de a deține „2 mandate consecutive” cu posibilitatea de a deține „cel mult 2 mandate”, nu este justificată. Deținerea a cel mult două mandate îl privează pe un judecător, care ar putea activa la curte până la plafonul de vârstă mai mult de 10-15 ani, de dreptul de a mai candida pe parcursul activității la funcția de președinte. Sinteza obiecțiilor și propunerilor nu conține nici o explicație cu privire la acest argument.	Nu se acceptă. Scopul acestei modificări este de a evita perpetuarea aceleiași persoane în funcția managerială. La stabilirea duratei mandatului s-a ținut cont de §44 din Avizul nr. 19 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (în continuare – CCJE), care a subliniat că mandatul unui președinte de instanță trebuie să fie <u>suficient de lung</u> pentru a dobândi suficientă experiență și pentru a permite realizarea de idei pentru a oferi servicii mai bune utilizatorilor instanțelor. Totuși, CCJE mai subliniază că durata mandatului <u>nu trebuie să fie prea lungă</u>, deoarece acest lucru poate duce la rutină și poate împiedica dezvoltarea de noi idei, astfel încât, în funcție de cadrul instituțional concret al fiecărei țări, ar trebui găsit un echilibru adecvat între aceste două perspective.
	PG	217.	1.5 pentru evitarea interpretărilor și în scopul stabilirii unui mecanism clar de alegere a Președintelui Curții, susținem	Nu se acceptă.

			propunerea înaintată anterior, privind necesitate completării art. 8 alin. (4) cu indicarea sistemului de vot aplicat în cadrul alegerii Președintelui. Astfel, propunem de substituit propoziția ”Președintele este numit în funcție pentru mandat de 4 ani.” cu propoziția Președintele este ales cu votul a cel puțin 2/3 din membrii Consiliului Superior al Magistraturii, aflați în exercițiul funcției și numit pentru un mandat de 4 a n i”.	Procedura generală de vot în cadrul CSM este reglementată în Legea cu privire la CSM și nu trebuie dublată în proiect.
(5) Președintele Curții Supreme de Justiție are următoarele atribuții: a) coordonează activitatea judecătorilor; b) coordonează activitatea Jurisconsultului și a Secretarului general al Curții Supreme de Justiție; c) reprezintă Curtea Supremă de Justiție în relațiile cu alte autorități și instituții publice, atât din țară, cât și de peste hotare; d) convoacă Plenul Curții Supreme de Justiție în modul stabilit la art. 7 alin. (2); e) prezintă Plenului Curții Supreme de Justiție proiectul bugetului anual; f) exercită alte atribuții prevăzute de prezenta lege și de Regulamentul Curții Supreme de Justiție. [...]	CSJ	218.	Art. 8 alin. (5) – Lipsește atribuția președintelui de numire în funcție a funcționarilor publici, modificarea, suspendarea și încetarea, în condițiile legii, a raporturilor de serviciu ale acestora, angajarea, modificarea, suspendarea și încetarea raporturilor de muncă ale personalului contractual al secretariatului Curții Supreme de Justiție. Sinteza obiecțiilor și propunerilor nu conține nici o explicație cu privire la acest argument.	Se acceptă. Referitor la competența de numire a Jurisconsultului și a Secretarului general, aceasta a fost atribuită Președintelui CSJ. A se vedea art. 9 alin. (5) lit. g): „<i>numește în funcție funcționarii publici, modifică, suspendă și încetează, în condițiile legii, raporturile de serviciu ale acestora, angajează, modifică, suspendă și încetează raporturile de muncă ale personalului contractual al secretariatului Curții</i>”
	Ministerul Finanțelor	219.	<i>La proiectul de lege cu privire la Curtea Supremă de Justiție</i> Se propune la art.8, alin.(5) de completat cu litera nouă cu următorul cuprins: „<i>) asigură gestionarea finanțelor publice și administrarea patrimoniului public, în conformitate cu principiile bunei guvernări;</i>”;	Se acceptă. Alin. (5) din art. 9 a fost completat cu lit. f), în redacția propusă în aviz.
	CAPC	220.	La art.8 alin.(5) în partea ce ține de atribuțiile Președintelui CSJ, reținem lipsa în cuprinsul proiectului de lege a normelor care ar	Se acceptă parțial.

			reglementa persoana delegată cu atribuția de numire în funcție a angajaților Secretariatului CSJ, modificarea, suspendarea și încetarea raporturile de muncă ale acestora. Ținem să amintim norma art.16¹ alin. (1) lit. o) a Legii nr.514/1995 privind organizarea judecătorească, care atribuie prezenta competență președintelui instanței judecătorești. Cu toate acestea, admitem atribuirea prezentei competențe, precum și altora de ordin administrativ Secretarului general al CSJ, iar proiectul de lege urmează a fi completat cu norme exprese privind principalele atribuții ale Secretarului general, în cuprinsul articolului 9 care reglementează Secretariatul CSJ.	Competența de numire a Jurisconsultului și a Secretarului general a fost atribuită Președintelui CSJ. A se vedea art. 9 alin. (5) lit. g): „numește în funcție funcționarii publici, modifică, suspendă și încetează, în condițiile legii, raporturile de serviciu ale acestora, angajează, modifică, suspendă și încetează raporturile de muncă ale personalului contractual al secretariatului Curții”
Articolul 9. Secretariatul Curții Supreme de Justiție [...] (3) Grefa Curții Supreme de Justiție asistă judecătorii la exercitarea funcțiilor acestora și include subdiviziuni ale asistenților judiciari și alte subdiviziuni responsabile de unificarea practicii judiciare. În Grefă activează funcționari publici numiți în funcție pe criterii de profesionalism în conformitate cu Legea nr. 158/2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public. Activitatea Grefei este condusă de Jurisconsultul	CSJ	221.	Art. 9 alin. (3) – Activitatea jurisdicțională a Curții implică nu doar judecătoria, asistenții judiciari și subdiviziunile de unificare a practicii judiciare, ci un spectru mult mai larg de subdiviziuni: subdiviziuni pentru efectuarea traducerilor, subdiviziuni pentru documentarea și asigurarea desfășurării procesului judiciar și alte subdiviziuni necesare activității judiciare a Curții Supreme de Justiție. Astfel, transferul subdiviziunilor respective în serviciul administrativ contravine esenței activității acestora. Sinteza obiecțiilor și propunerilor nu conține nici o explicație cu privire la acest argument.	Nu se acceptă. Structura și modul de funcționare a secretariatului sunt stabilite în Regulamentul Curții Supreme de Justiție (art. 10 alin.(2) din proiect). Suplimentar, statul de personal al Curții Supreme de Justiție va fi aprobat de plen, la propunerea Președintelui Curții Supreme de Justiție, în limita bugetului aprobat (art. 10 alin.(5) din proiect). Respectiv, modul de repartizare a subdiviziunilor din cadrul Secretariatului CSJ se va decide de către plenul

Curții Supreme de Justiției.				CSJ în modul stabilit de Regulamentul CSJ.
	CAPC	222.	La art.9 alin.(3) și alin.(4) , cu titlu de ordin redacțional, propunem excluderea cuvintelor „pe criterii de profesionalism” ori art.27 al Legii nr.158/2008 prevede expres cerințe care se referă la studiile, cunoștințe, abilități profesionale și atitudini/comportamente necesare pentru ca o persoană să candideze la funcția publică.	Se acceptă. Textul a fost exclus.
(4) Subdiviziunea administrativă asigură organizatoric funcționarea Curții Supreme de Justiție. În Subdiviziunea administrativă activează funcționari publici numiți în funcție pe criterii de profesionalism în conformitate cu Legea nr. 158/2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public și personal contractual angajat în condițiile stabilite de legislația muncii. Activitatea subdiviziunii administrative este condusă de Secretarul general al Curții.	CSJ	223.	Art. 9 alin. (4) și (5) – cu referire la instituirea funcțiilor de Jurisconsult și Secretar general al Curții, Curtea constată că în esență, aceasta reprezintă o redenumire a funcțiilor de Șef al secretariatului și Șef adjunct al secretariatului. În ceea ce privește la divizarea atribuțiilor prevăzute la alin. (4 și 6), aceasta este inoportună, reieșind din considerentul că în conformitate cu art. 8 alin. (2) lit. d) din Legea cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public nr. 158 din 04 iulie 2008, acestea sunt funcții de conducere de nivel superior, iar potrivit art. 49 alin. (1) din aceeași lege, în cazul lipsei Șefului secretariatului, atribuțiile acestuia sunt exercitate de către Șeful adjunct al secretariatului, neconsiderându-se interimat. În opinia Curții, redenumirea funcțiilor menționate este inoportună, având în vedere că Curtea este parte integrantă a sistemului instanțelor judecătorești din Republica Moldova, în care la fel există secretariatul instanței condus de către un Șef a cărui activitate cade sub incidența Legii privind organizarea judecătorească nr. 514 din 06 iulie 1995. La fel, deși autorul proiectului tinde să focalizeze activitatea „Jurisconsultului” pe uniformizarea și generalizarea practicii judiciare, nu pot fi desconsiderate atribuțiile administrative ale Șefului secretariatului prevăzute la art. 45 alin. (3) din Legea nr. 514 din 06 iulie 1995. În nota informativă autorul indică că „durata mandatului acestora și procedura detaliată de selectare să fie stabilite în Regulamentul CSJ”. Este clar că sursa de inspirație a autorului în această privință este CtEDO. Totodată, Curtea amintește că CtEDO este un organism supranațional, înființat în baza Convenției, care-și organizează	Nu se acceptă. Redenumirea funcțiilor este generată de modificarea competențelor corespunzătoare acestora.

			activitatea în baza regulamentului. Spre deosebire de CtEDO, Curtea Supremă de Justiție, funcționarii acestei instituții, cad sub incidența legilor existente în Republica Moldova, care reglementează inclusiv modalitatea de accedere în funcție precum și durata „mandatului” acestora. Astfel, funcționarii publici în Republica Moldova se numesc pentru o perioadă nedeterminată. Cu titlu de excepție, legea operează cu perioade determinate în exercitarea funcției publice doar în anumite cazuri (suspendare, interimat, numirea în funcție a persoanelor care au atins vârsta de pensionare). Regulamentul, care este un act normativ ierarhic inferior, nu poate stabili derogări de la Legea nr. 158 din 04 iulie 2008. Reieșind din considerentul că propunerile menționate contravin cadrului legal existent, Curtea avizează negativ propunerile respective.	
(5) Statul de personal al Curții este aprobat de către Plenul Curții, la propunerea Președintelui Curții, în funcție de bugetul Curții.	Ministerul Finanțelor	224.	La art.9 alin.(5), cuvintele „în funcție de bugetul Curții” de substituit cu cuvintele „în limita bugetului aprobat”.	Se acceptă. Alin. (5) din art. 10 a fost modificat: <i>„Statul de personal al Curții este aprobat de către Plenul Curții, la propunerea Președintelui Curții, în limita bugetului aprobat.”</i>
[...] Articolul 11. Dispoziții tranzitorii Asistenții judiciari, alți funcționari publici și personalul tehnic angajat în Secretariatul Curții Supreme de Justiției vor fi evaluați și, după caz, reconfirmați în funcții le nou-create în cadrul Curții Supreme de Justiție după reorganizare, conform	CSJ	225.	Art. 11 – din textul normei respective nu este clar ce are în vedere autorul proiectului prin termenul de „reorganizare”. De fapt, Curtea Supremă de Justiție potrivit proiectului, nu se lichidează, ca persoană juridică aceasta în esență nu suferă nici o modificare. În acest sens, nu este clar ce presupune „reconfirmarea în funcții” a funcționarilor publici și a personalului tehnic (procedeu neprevăzut în Legea cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public nr. 158 din 04 iulie 2008 și Codul Muncii). Curtea amintește că stabilitatea este unul din principiile fundamentale ale serviciului public. Prin urmare, modificarea competențelor Curții, a numărului de judecători în	Nu se acceptă. Reforma CSJ va implica și o restructurare a Secretariatului CSJ, în urma căreia se va modifica organigrama. Drept urmare, funcționarii publici vor fi numiți în subdiviziunile nou-create sau vor fi eliberați din funcție, conform prevederilor din Legea nr. 158/2008 cu

prevederilor Legii nr.158/2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public și Codului muncii nr. 154/2003.			cadrul Curții, în nici o măsură nu poate afecta activitatea funcționarilor Curții. În sinteza propunerilor și obiecțiilor autorul cu referire la acest aspect indică că: „modificarea competențelor CSJ va avea ca efect inevitabil și reexaminarea structurii secretariatului. Or, ar putea apărea subdiviziuni noi și dispărea unele din cele existente la moment”. O asemenea abordare lasă impresia că autorul fie uită, fie nu cunoaște despre existența Legii nr. 158. În cazul presupusei modificări a competențelor (competențe care de altfel există la ora actuală) care ar putea atrage constituirea sau lichidarea anumitor subdiviziuni, Legea nr. 158 operează cu noțiunea de reducere a efectivului de personal. Curtea reiterează, reconfirmarea în funcția publică este un procedeu neprevăzut de lege! În ceea ce privește personalul tehnic, pretinsa modificare a competențelor CSJ afectează cumva raporturile de serviciu ale acestora? Curtea avizează negativ propunerea respectivă.	privire la funcția publică și statutul funcționarului public.
Articolul 12. Dispoziții finale (1) Prezenta lege intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, cu excepția art. 5 alin. (1) și art. 6 alin. (1) lit. a), care se vor aplica începând cu data când actualii judecători ai Curții Supreme de Justiție vor rămâne în număr de 11.	CSJ	226.	Art. 12 alin. (1) – în ceea ce privește intrarea în vigoare a art. 5 alin. (1) și art. 6 alin. (1), care se vor aplica începând cu data când actualii judecători ai Curții Supreme de Justiție vor rămâne în număr de 11, Curtea menționează că în conformitate cu art. 76 din Constituția Republicii Moldova, legea intră în vigoare la data publicării sau la data prevăzută în textul ei, aceeași idee este dezvoltată la nivelul legii organice (art. 56 din Legea nr. 100). Intrarea în vigoare a unui act normativ desemnează momentul temporal în care prevederile sale încep să acționeze în câmpul social. Prin urmare, Curtea consideră că intrarea în vigoare a legii condiționată de survenirea unui eveniment viitor (cu un anumit nivel de incertitudine), este incorectă din punct de vedere al conceptului „acțiunea legii în timp”. Astfel, Curtea consideră că aspectul menționat urmează a fi revizuit de către autorul proiectului, prin	Se acceptă. Prevederea respectivă a fost exclusă din proiect.

			instituirea unei date calendaristice concrete la care legea (sau o parte din aceasta) urmează să intre în vigoare.	
(2) Consiliul Superior al Magistraturii: a) în termen de 15 zile de la data intrării în vigoare a prezentei legi va anunța concurs pentru suplinirea a 9 funcții de judecător al Curții Supreme de Justiție, în vederea selectării candidaților din rândul avocaților, procurorilor și profesorilor universitari în domeniul dreptului. Dosarele candidaților vor fi depuse la Consiliul Superior al Magistraturii în termen de o lună de la data anunțării concursului; b) în termen de 5 zile lucrătoare de la data în care numărul actualilor judecători ai Curții Supreme de Justiție va fi mai mic de 11, va anunța concurs în limita funcțiilor vacante destinate judecătorilor potrivit art. 6 alin.(1) lit. a). c) în termen de 15 zile de la intrarea în vigoare a prezentei legi, adoptă regulamentul cu privire la selectarea judecătorilor Curții Supreme de Justiție.	CSJ	227.	Art. 12 alin. (2) lit. a) – La ora actuală, din numărul total de funcții de judecător în cadrul CSJ (33), sunt ocupate 25 (dintre care 4 judecători sunt detașați în CSM – L. Gafton, P. Moraru, V. Micu, D. Musteață). Cum poate fi anunțat concurs pentru 9 funcții de judecător, dacă la moment vacante sunt doar 8?	Se acceptă. Cifra respectivă a fost exclusă din proiect.
		228.	Art. 12 alin. (2) lit. c) – modalitatea de ocupare a funcțiilor de judecător este prevăzut la art. 9 din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995, iar procedura de desfășurare a concursului pentru funcțiile respective, este reglementată de Regulamentul cu privire la organizarea și desfășurarea concursului pentru suplinirea funcțiilor de judecător, de vicepreședinte și de președinte al instanței judecătorești, aprobat prin Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 612/29 din 20 decembrie 2018. În privința judecătorilor CSJ necesită a fi instituită o procedură deosebită?	Nu se acceptă. În contextul specificului acestei reforme, combinate cu evaluarea integrității judecătorilor CSJ și a candidaților la funcțiile vacante de judecător CSJ, este necesar de a crea o procedură specială, mai rapidă, pentru a evita blocajul activității CSJ.
(3) Curtea Supremă de Justiție: a) în termen de 8 luni, de la intrarea în vigoare a prezentei legi,	CSJ	229.	Art. 12 alin. (3) lit. b) – referitor la numirea Jurisconsultului și Secretarului General al Curții, cum vor fi aceștia numiți odată ce funcțiile respective sunt ocupate, iar autorul după cum menționează	Nu se acceptă. Legislația din domeniul dreptului muncii, precum și

va propune Consiliului Superior al Magistraturii candidații pentru funcția de președinte și, respectiv, vicepreședinte al Curții Supreme de Justiție; b) în termen de 11 luni, de la intrarea în vigoare a prezentei legi, va aproba Regulamentul Curții Supreme de Justiție, noua organigramă și statele de personal ale Curții Supreme de Justiție și va numi Jurisconsultul și Secretarul General al Curții. (4) [...]			în nota informativă și în sinteză, doar „redenumeste” funcțiile de Șef și Șef adjunct al Secretariatului?	cea referitoare la funcțiile publice reglementează suficient de detaliat modul de numire în funcție drept urmare a reorganizării. Mențiunea cu privire la „redenumirea funcțiilor” se referă la impactul bugetar, avînd în vedere că nu se creează noi funcții care să necesite alocarea resurselor bugetare adiționale. A se vedea rubrica „fundamentarea economico-financiară” din nota informativă aferentă proiectului de lege.
--	--	--	--	---

Ministru

/Semnat electronic/

Veronica MIHAILOV-MORARU